

A DOLGOK EMLÉKEZETE

Évezredek óta tudjuk, hogy a dolgoknak lelkiük van. Lelke van a vajás kenyérnek, mert merő rosszindulatból mindig a vajás felével esik a földre, meg a hagyományos téglának, a sors eme sokszor idézett hírnökének, amikor lezuhan, és sajtószerű módon nem találja el az ember fejét.

Dolgokkal vagyunk körülveve, mondhatni: bekerítettek bennünket a dolgok. Függönyök, asztalok, virágvázák és hegedűk között élünk, hogy ne is beszéljünk a csatahajókról és rakétákról.

Mi vagyunk a dolgok teremtői, és azért teremtjük őket, mert megteremthetőek: Diogenész egyébként függöny, virágváza és csatahajó nélkül is állítólag boldog volt.

Ebben a verseskötetben megszólalnak a dolgok, és rövid, meglepő vallomásaikban elmondják, mit táplálnak irányunkban.

Hétköznapi tárgyaink jutnak szóhoz, ha nem beszélnének, szobát lehetne velük berendezni. Ahogy be is rendezzük a szobánkat süketnéma kollégáikkal.

Bár régóta élhet bennünk a gyanú, hogy ezek a dolgok nem annyira süketnémák, mint amennyire felnőtt okosságunkkal elképzeljük. Emlékszünk valamire gyermekkorunkból, amikor útra kelt a szűcstű, a cérna meg a paszuly szem. És földézhettük Andersen csodálatos látomását: a szobát ragyogással megtöltő sajtópapírról.

De a világ efféle titkainak fejtegetéséhez romlatlan gyermeki szem kell; lélek, aki átadja magát a fölfedezés ujjongó és kegyetlen örömeinek. Balla Zsófia különös képessége, hogy hangulatot és értelmet tud adni mindennapi holmiainknak. Megfigyelőerején és ösztönös okosságán túl a naivságát becsülöm legtöbbször, mert nem tettei a felfedező, hanem a tények titkát keresi egész lelkével. A kritika hagyománya ezt a szemlélet frissességének nevezi, de a kifejezés már kopott, s valódi költőre nem igazságos. Mert hiszen milyen költő is

az, aki a dolgokat avas hagyományokon át látja; lehet-e szemléletnek nevezni a nézőpontok ismétlését?

Minden költészetben van valami gyermeki, a világ egyszeri és új meglátása.

Balla Zsófia költői tehetsége számomra meglepetés, de a fiatalsága – mondjam: gyermeksége – végleges, örök adottság.

Mert most, amikor költészetét a helyi Olimpusz első kaptatóján egy előszóban cipelem: hadd idézzek föl egy régi képet, tizenhét évvel ezelőttről. Szüleivel voltam akkor a hegyekben, s a kaptatón a kisgyermeket kézről kézre adtuk, amíg följutottunk a hegygerincre: mint kollektív Christoforusok, kiknek kezében egyre nagyobb volt az emberség súlya.

Ez a mostani cipekedés, melynek első neheze reám hárul, legyen mása vagy párhuzama annak az egykorinak, amikor is cipelés közben a költő képe, mint kisgyerek, belém vésődött.

És növekedjék az emberség súlya a költészetében, szélesedjék tovább a látókör és a világ. Hogy a hajdani emlék – ami most csak híradás, anekdota – jelképpé változzék.

Bennem különben titokban máris így él ez az oktalan történet.

De ez már nem a dolgok emléke, hanem: az enyém.

BAJOR ANDOR